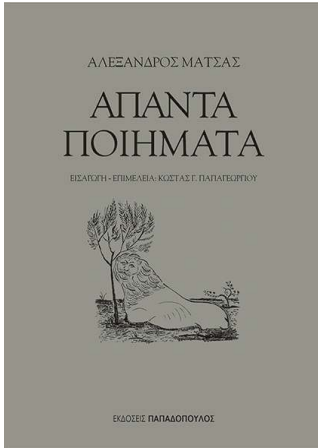

Ένα αυτοτελές αστικό πνεύμα

18/07/2015

Γράφει ο **Νίκος Βατόπουλος**

Αλέξανδρος Μάτσας

Απαντα Ποιήματα

Εισαγωγή - επιμέλεια: Κώστας Γ. Παπαγεωργίου

Εκδόσεις Παπαδόπουλος

Ενας ευγενής των ελληνικών γραμμάτων ήταν ο Αλέξανδρος Μάτσας (1910-1969). Θεωρώ ότι πολλοί τον έχουν λησμονήσει και από τους νεότερους πιθανολογώ ότι λίγοι τον γνωρίζουν. Θα ανήκα σε όσους θα δήλωναν άγνοια αν δεν υπήρχε από παλιά στη βιβλιοθήκη ένας παλαιός τόμος των εκδόσεων Γαλαξίας: Αλέξανδρος Μάτσας, «Θέατρο», με βυssινί εξώφυλλο και έτος εκδόσεως το 1962. Υπήρχε, δηλαδή, αυτή η απροσδιόριστη, ρηχή αλλά υπαρκτή οικειότητα, ικανή, όμως, για να με οδηγήσει στη νέα έκδοση που με χαρά υποδέχθηκα: Τα «Απαντα Ποιήματα» του Αλέξανδρου Μάτσα από τις εκδόσεις Παπαδόπουλος, που, πολύ συνειδητά και με προσεκτικές επιλογές επιχειρούν διείσδυση στον χώρο της σοβαρής λογοτεχνίας και του δοκιμίου.

Αυτός ο νέος τόμος, με ένα σχέδιο του Γιάννη Τσαρούχη στο εξώφυλλο, είναι όχι μόνο καλοσχεδιασμένος αλλά περιλαμβάνει μια έξοχα αρχιτεκτονημένη ανάλυση του Αλέξανδρου Μάτσα από τον Κώστα Γ. Παπαγεωργίου. Είναι ένα μικρό δοκίμιο αλλά και ένας φιλοσοφικός στοχασμός για την αισθητική και το πνευματικό αποτύπωμα αυτού του σύνθετου ανθρώπου. Από την εισαγωγή του Κώστα Γ. Παπαγεωργίου οδηγήθηκα αμέσως στο εκτενές ποίημα-αφήγημα «Το σπίτι, 1942», που είναι οδυνηρό στη σύλληψη αλλά τόσο «νηφάλιο» και γι' αυτό ευθύβολο στην επίδραση, καθώς μιλάει για τη ζωή που πέρασε, τους κύκλους του χρόνου, τα πρόσωπα του έφυγαν. Μιλάει εντέλει για τον βιωματικό χρόνο, ανίσχυρο και θνησιγενή, μπροστά στον ιστορικό χρόνο που μας ορίζει.

Ο Αλέξανδρος Μάτσας, Αθηναίος, με σπουδές στην Αθήνα και την Οξφόρδη, διπλωμάτης, αστός, μορφωμένος και καλλιεργημένος, κοινωνικός και μονήρης, αυτόνομος και διαδραστικός, υπήρξε μια «παραδοξότητα» της γενιάς του '30. Αυτονομήθηκε οικειοθελώς, αυτοβούλως και αναπόδραστα επέλεξε την αυτοτέλεια του δικού του πνευματικού στίγματος έξω από κάθε ρεύμα. Ακόμη και η γλώσσα του, μια ευπρόσδεκτη σύζευξη της δημοτικής και της καθαρεύουσας με γνώμονα τη μουσικότητα, την καλλιέπεια και το μέτρο, χαρίζει μια πρωτόγνωρη σχέση οικειότητας. Φαντάζομαι τον Μάτσα, στην εφηβεία του, να είναι ένας μοναχικός νέος, με τα διαβάσματά του και τα όνειρά του, με βιβλία στα γαλλικά, στο γραφείο του σε κάποιο αστικό σπίτι της Αθήνας. Γιατί, ήδη στα 1925, σε ηλικία 15

ετών, εμφανίστηκε με τη γαλλόγλωσση ποιητική συλλογή «Le vieux jardin», που έκανε τον συγκινημένο Παλαμά να χαρακτηρίσει αυτόν τον «γυμνασμένο» (στο μυαλό) νέο «γαλλόπνευστο». Ο Μάτσας πέρασε πολλά στάδια επιρροών, αλληλεπιδράσεων και αποσκίρτησης. Καβαφικός, ως ένα σημείο, παρνασσιστής, λυρικός, εδουαρδιανός, άγγελος του αισθητισμού όπως εξελίχθηκε μετά την Αρ Νουβό, ο Αλέξανδρος Μάτσας ήταν ένας πλήρης και εντυπωσιακά βαθύς καλλιεργημένος άνθρωπος. Είχε ιδιότητες του 19ου αιώνα, με αίσθηση της αυτοτέλειας και του κοινωνικού ιδεώδους, όσο και της αξίας της αισθητικής ως μέσου και αυτοσκοπού. Η έκδοση αυτή, που έγινε δυνατή χάρη και στη συνδρομή της κόρης του ποιητή Ρωξάνης Μάτσα αλλά και χάρη στην επιλογή και υποστήριξη του εκδότη Γιάννη Παπαδόπουλου, ήταν ένα απρόσμενο δώρο αυτή τη δύσκολη εποχή.

<http://www.kathimerini.gr/824035/article/politismos/vivlio/ena-aytoteles-astiko-pneyma>